

1. 8. 2013

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Historický exkurz do právního vývoje nekalé soutěže v českých zemích do roku 1992

Nekalá soutěž je jedním z výsledků lidského chování uskutečňovaném na trhu v rámci konkurenčního boje při střetu nabídky a poptávky. Nekalou soutěž je třeba korigovat v zájmu zachování zdravě fungujícího trhu prostřednictvím právních norem, a to i přesto, že trh sám o sobě disponuje tzv. samoregulační funkcí. Ne vždy je totiž samoregulační funkce trhu natolik efektivní a dostatečná, aby bylo tržní prostředí zachováno, a trh tak mohl správně a samostatně bez jakékoliv dalšího autoritativního usměrňování fungovat. Proto si lidská společnost postupem doby vyvinula určitá pravidla, která upravují a resp. zakazují nekalé soutěžní jednání pro jeho neslučitelnost se zájmem na ochraně trhu.

Situace v právu na ochranu proti nekalé soutěži na našem území do konce první světové války

V počátcích vývoje obchodního práva na našem území existovaly právní předpisy zakazující určité projevy nekalé soutěže, byly jimi například nařízení proti odloučení zákaznictva z roku 1758 nebo dvorský dekret bránící přehánění v reklamě z roku 1817 a některé předpisy tzv. živnostenského práva.[1]

Na přelomu 19. a 20. století nebyla v českých zemích hospodářská soutěž komplexně regulována právními předpisy. „Existovala tak v podstatě volná hospodářská soutěž, která podléhala obecným soukromoprávním předpisům a pouze okrajově byla dotčena některými speciálními právními předpisy v oblasti ochrany spotřebitelů.“[2] Úpravy nekalé soutěže se dotýkal například zákon č. 19/1890 ř. z., o ochraně známek, zákon č. 26/1895 ř. z., o výprodejích, zákon č. 89/1897 ř. z., o obchodu s potravinami a některými předměty užitnými, zákon č. 26/1902 ř. z., o obchodu s máslem, sýrem, přepuštěným máslem, vepřovým sádlem a jejich náhražkami, a zákon č. 210/1907 ř. z., o obchodu s vínem, vinným moštem a vinným rmutem.

Německo jako první stát vydal zákon upravující ochranu proti nekalé soutěži, a to v roce 1896, který byl vystavěn na kazuistickém principu bez zakotvení generální klauzule nekalé soutěže; revizí roku 1909 byl obecný zákaz nekalého soutěžního do zákona začleněn. Oproti tomu v Rakousku k realizaci zákona zabývajícím se nekalou soutěžní nedošlo, a to i přesto, že v roce 1901 byla vypracována vládní osnova zákona proti nekalé soutěži, a to na principu generální klauzule doplněné o několik konkrétních skutkových podstat nekalé soutěže, která byla o šest let později s malými změnami přijata poslaneckou sněmovnou.

Zákon o ochraně proti nekalé soutěži

S koncem první světové války se nově vzniklá Československá republika zavázala dne 5. října 1919 ratifikací Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (Paris Convention for the Protection of Industrial Property), která v čl. 10 bis ukládala členským státům zajistit efektivní ochranu proti nekalé soutěži, zakomponovat úpravu práva na ochranu proti nekalé soutěži do československého právního řádu. Tento závazek přístupu k Pařížské unijní úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví vyplynul pro Československou republiku z Malé Saint-Germainské smlouvy.

K nejvýznamnějším právním předpisům, které se týkaly některých projevů nekalé soutěže, po vzniku Československé republiky patřil zákon č. 3/1924 Sb. z. a n., o zákazu prémiových obchodů předměty denní potřeby, a zákon č. 5/1924 Sb. z. a n., o označování původu zboží.[3] Vydání těchto zákonů bylo také výsledkem přístupu Československé republiky k tzv. Madridské úpravě z roku 1891 o potírání nesprávných označení o původu zboží.

Ucelenou úpravu práva na ochranu proti nekalé soutěži do právního řádu Československé republiky přinesl až **zákon č. 111/1927 Sb. z. a n., o ochraně proti nekalé soutěži** (dále jen „zákon o ochraně proti nekalé soutěži“),[4] ze dne 15. července 1927, který nabyl účinnosti dne 28. ledna 1928, a který platil na našem území až do konce roku 1950. „*Název zákona sice zněl 'proti nekalé soutěži', přesnější označení by však znělo 'proti nepřipustné soutěži', neboť zákon upravoval vedle otázek nekalé soutěže z velké části i otázky nepřipustné soutěže.*“[5] Přijetí zákona o ochraně proti nekalé soutěži, který měl zajistit a posílit poctivost a důvěru v hospodářském styku, jehož přijetí předcházely složité a dlouhý proces, stály dvě osnovy.

První osnova zákona o ochraně proti nekalé soutěži, tzv. Müllerův návrh, se objevuje až v roce 1923 a jejím základem byla výlučná generální klauzule, která zněla: „*Kdo za účelem hospodářské soutěže jedná způsobem, přičítám se dobrým mravům, nese toho důsledky po rozumu tohoto zákona.*“ Existenci rozporu určitého jednání s dobrými mravy měl posoudit zvláštní znalecký sbor zřízený v sídle obchodní a živnostenské komory, a to na základě okolností daného případu. Přestože tato první osnova byla považována za uznáníhodnou a pokrokovou, avšak vzhledem k přílišné pružnosti výlučné generální klauzule byla zamítnuta.

Druhá osnova, která byla vypracována v ministerstvu obchodu, a která se inspirovala především rakouským a německým zákonem, se stala po projednání poslaneckou sněmovnou za účasti expertů, zákonem o ochraně proti nekalé soutěži.

Zákon o ochraně proti nekalé soutěži nejprve mezi obchodnictvem rozpoutal vlnu odporu a námitek, neboť podle něho předmětný právní předpis omezoval hospodářskou soutěž, nežli poskytoval ochranu.[6] Avšak ve výsledku ve své době zákon o ochraně proti nekalé soutěži představoval kvalitní a ucelený právní předpis, jenž nekalou soutěž reguloval nejen v soukromoprávní rovině, ale i v trestněprávní a správně právní rovině. V devadesátých letech 20. století se stal inspirativní právní úpravou pro oblast nekalé soutěže v dnešním zákoně č. [513/1991 Sb.](#), obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“).

Zákon o ochraně proti nekalé soutěži byl rozdělen do pěti hlav a poskytoval v hospodářském styku soukromoprávní (obsažená v hlavě I.), trestní (obsažená v hlavě II.) a správní (obsažená v hlavě III.) ochranu proti nekalé soutěži. V hlavě IV., ustanovení všeobecná, byla uvedena definice pojmu soutěžitele, upraveno vyloučení veřejnosti, smírčí řízení, poměr k cizině nebo k jiným zákonům. Poslední hlavu zákona o ochraně proti nekalé soutěži tvořila ustanovení závěrečná.

„*Soukromoprávní ochrana spočívala v poskytnutí systému žalob zdržovacích, odstraňovacích, o náhradu škody a náhradu nemajetkové újmy, a to za jednání, vymezená jednak generální klauzulí, jednak zvláštními skutkovými podstatami.*“[7] Ustanovení týkající se nekalého soutěžního jednání bylo tedy pojato jako kombinace generální klauzule, kterou zákon nazýval „*jednání proti dobrým mravům soutěže vůbec*“, a několika zvláštních skutkových podstat nekalé soutěže specifikovaných pomocí jednotlivých znaků. Mezi tyto skutkové podstaty patřila například nekalá reklama, zlehčování, podplácení či porušování a využívání obchodních a výrobních tajemství. Generální klauzule nekalé soutěže uvedená v ustanovení § 1 zákona o ochraně proti nekalé soutěži zněla: „*Kdo dostane se v hospodářském styku v rozpor s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým poškodit soutěžitele, může být žalován, aby se zdržel takového jednání a odstranil závadný stav jím způsobený; věděl-li pak, nebo musil-li vědět, že jednání jeho jest způsobilé poškodit soutěžitele, též,*

aby nahradil škodu tím způsobenou.". K tomu, aby bylo určité jednání klasifikované jako nekalosoutěžní, muselo se jednat o jednání, tedy vnější projev vůle, v hospodářském styku, muselo být toto jednání v rozporu s dobrými mravy a muselo být způsobilé poškodit soutěžitele.

Zákon o ochraně proti nekalé soutěži poskytoval též trestní ochranu proti nekalé soutěži. Některé skutkové podstaty nekalé soutěže byly rovněž kvalifikovány jako trestné činy, a to v podobě přestupků (například přestupek nekalé reklamy nebo nesprávného označování původu zboží) nebo přečinů (například přečin zlehčování nebo podplácení), které byly stíhány na základě soukromé trestní žaloby.[8] Trestem za tyto trestné činy byly peněžité tresty až do výše 50.000 Kč anebo vězení až na 1 měsíc.

Správní ochrana pak spočívala v tom, že zákon o ochraně proti nekalé soutěži upravoval čtyři skutkové podstaty, například lavinové obchody nebo tzv. jednání prémiová, které byly kvalifikované, jako správní delikty, které byly postihované pokutou až do výše 10.000 Kč nebo vězením.

Zákon o ochraně proti nekalé soutěži byl pak proveden Vládním nařízením č. 30/1928 Sb. z. a n., kterým se stanoví korporace a orgány povolane pro smírčí řízení ve věcech nekalé soutěže a vydávají předpisy o řízení před nimi. Toto vládní nařízení vymezovalo podmínky zahájení a průběh smírčího řízení, které představovalo neformální ústní jednání bez účasti veřejnosti završené písemným vyhotovením výroku. Dále toto nařízení upravovalo zásady činnosti smírčích korporací. *„Kromě toho byl o sedm let později vydán zákon č. 75/1935 Sb. z. a n., který zakazoval poskytování a nabízení přídatků při prodeji zboží, což bylo jednání, které by nebylo možné podřadit ani pod generální klauzuli základního zákona.“*[9]

Vývoj právní úpravy nekalé soutěže od roku 1948 do roku 1991

Po roce 1948 došlo v Československé republice k velkým politickým, právním a sociálním změnám, které měly mimo jiné vliv i na zákon o ochraně proti nekalé soutěži, jenž byl v rámci tzv. právníkové dvouletky s účinností ke dni 1. ledna 1951 zrušen **zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník** (dále jen „občanský zákoník z roku 1950“). Mimo to občanský zákoník z roku 1950 zrušil veškeré právní předpisy, které do té doby upravovaly oblast hospodářské soutěže.

V občanském zákoníku z roku 1950 nekalou soutěž upravovalo pouze jediné ustanovení, a to ustanovení § 352[10], které obsahovalo zvláštní případ náhrady škody způsobené v nekalé soutěži v hospodářském styku. Toto ustanovení bylo vzhledem k existujícím politickým a ekonomickým podmínkám do československého právního řádu promítnuto jen s ohledem na mezinárodní závazky státu vyplývající z Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví, jak poznamenávala též důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona. Ustanovení § 352 občanského zákoníku z roku 1950, které poskytovalo žalobní legitimaci pouze poškozeným soutěžitelům, mělo povahu generální klauzule a zakazovalo protikonkurenční jednání rozporná s dobrými mravy soutěže.[11] Předmětné ustanovení § 352 nebylo v období administrativně direktivního ekonomického systému vůbec aplikováno, až na dva případy tzv. otrockého napodobení,[12] a zůstalo v právním řádu až do roku 1991, kdy bylo zrušeno s účinností ode dne 1. ledna 1992 obchodním zákoníkem, a to i přes to, že v roce 1964 byl schválen zákon č. [40/1964 Sb.](#), občanský zákoník, který zrušil občanský zákoník z roku 1950 právě s výjimkou dvou ustanovení § 12 a § 352.

Další zákon, který upravoval nekalé soutěžní jednání, byl zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, jenž nabyl účinnosti dne 1. srpna 1950. V ustanovení § 258, které neslo název „nekalá soutěž“, bylo uvedeno následující: *„Kdo jednáním, které je v rozporu s předpisy upravujícími soutěž v hospodářském styku nebo se zvyklostmi soutěže, úmyslně vážně ohrozí hospodářský chod nebo rozvoj podniku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.“*. Po dobu necelého půl roku tak existovala dvojitá právní úprava trestní ochrany proti nekalému soutěžnímu

jednání, neboť zákon o ochraně proti nekalé soutěži, který ve své hlavě II. poskytoval trestní ochranu v rámci nekalé soutěže, pozbyl účinnosti až dne 1. ledna 1951, kdy byl zrušen občanským zákoníkem z roku 1950.

Kromě občanského zákoníku z roku 1950 se úprava soutěžního práva vyskytovala také v ustanovení § **119 a násl. zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník** (dále jen „hospodářský zákoník“). Úpravou soutěžního práva v hospodářském zákoníku tak vznikla podvojná úprava soutěžní problematiky, a to v ustanovení § 352 občanského zákoníku z roku 1950 a v hospodářském zákoníku v ustanovení § 119 a násl., podle něhož se posuzovaly vztahy mezi hospodářskými organizacemi. Ustanovení § 119 a násl. hospodářského zákoníku upravovala zásady spolupráce socialistických organizací, jejichž hlavním cílem byla ochrana tzv. potřeb národního hospodářství. Hospodářský zákoník byl v průběhu své účinnosti mnohokrát novelizován, a to včetně části regulující problematiku nekalé soutěže. Druhá polovina šedesátých let 20. století přinesla uvolnění „socialistické“ soutěže a zákonodárnou reakcí bylo vydání vládního nařízení č. [100/1966 Sb.](#), o plánovitém řízení národního hospodářství, ve znění pozdějších, které vymezilo podrobně přípustné jednání socialistických organizací, které nesmělo být v rozporu s dobrými mravy soutěže. Zákon č. [138/1970 Sb.](#), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1971, začlenil do úpravy hospodářského zákoníku mimo jiné nové ustanovení § 119a, které obsahovalo zákaz pro organizace zneužívat svého hospodářského postavení k získání neoprávněných nebo nepřiměřených výhod na úkor jiných organizací nebo spotřebitelů. Další změny ustanovení § 119 a § 119a hospodářského zákoníku přinesl později ještě zákon č. [165/1982 Sb.](#), kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník, a zákon č. [98/1988 Sb.](#), kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník.

Novou právní úpravu nekalé soutěže československého právního řádu v souvislosti s pádem komunistického režimu v roce 1989 představoval zákon č. [103/1990 Sb.](#), kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. [103/1990 Sb.](#)“), který nabyl účinnosti dne 1. května 1990. Zákon č. [103/1990 Sb.](#) zavedl nová ustanovení § 119d a § 119e do hospodářského zákoníku. V odstavci 1 ustanovení § 119d hospodářského zákoníku bylo uvedeno: *„Organizace nesmí ve své podnikatelské činnosti jednat způsobem, který je v rozporu s dobrými mravy soutěže a může poškodit jiné soutěžící organizace.“*. V odstavci 2 téhož ustanovení potom hospodářský zákoník uváděl, že v rozporu s dobrými mravy soutěže jsou mimo jiné: *„údaje nebo tvrzení, jejichž užívání při provozu obchodu by bylo s to uvádět veřejnost v omyl o vlastnosti, způsobu výroby, charakteristice, způsobilosti k použití nebo o množství zboží.“*. Ustanovení § 119e hospodářského zákoníku uvádělo, že organizace mající právní zájem, se mohly v hospodářské arbitráži domáhat zdržení se nekalé soutěže nebo odstranění protiprávního stavu a dále, že pokud organizace způsobila nekalou soutěží jiné organizaci škodu, byla povinna ji nahradit.

S účinností ke dni 1. ledna 1992 zrušil **obchodní zákoník**, který představoval vyvrcholení legislativního úsilí o právní úpravu nekalé soutěže po roce 1989, občanskoprávní a hospodářskoprávní regulaci nekalé soutěže. Struktura obchodního zákoníku je opět vystavěna na kombinaci ustanovení upravující co nejjobecněji podmínky, za kterých dochází k nekalému soutěžnímu jednání, tedy generální klauzuli (uvedená v ustanovení § 44 odst. 1) doplněnou o několik konkrétních nejčastěji se vyskytujících skutkových podstat nekalého soutěžního jednání, které jsou vyjmenovány v ustanovení § 44 odst. 2 obchodního zákoníku a pak podrobněji obsaženy v ustanovení § 45 až § 52 téhož zákona. Tato koncepce vychází jednak z prvorepublikového zákona o ochraně proti nekalé soutěži, ale i ze zahraničních právních úprav. Aby konkrétní skutková podstata nekalé soutěže mohla být postihnuta jako nekalé soutěžní jednání, je třeba, aby byly vedle jejich znaků současně splněny i všechny znaky generální klauzule nekalé soutěže. V ustanovení § 53 až § 55 obchodního zákoníku je zakotvena procesněprávní ochrana proti nekalému soutěžnímu jednání.

Závěr

Proměna právní regulace nekalé soutěže v právních předpisech na území českých zemí představuje proces budování mantinelů pro soutěžní jednání v hospodářské soutěži a tento proces se vyznačoval zavedením kvalitní a propracované právní regulace v období první republiky, a to v podobě zákona o ochraně proti nekalé soutěži, pokřivením hospodářské soutěže v době totalitního režimu, až po momentálně účinný obchodní zákoník.

Mgr. Lucie Vilhelmová

-
- [1] ELIÁŠ, K., BEJČEK, J., HAJN, P., JEŽEK, J. A KOL.: Kurs obchodního práva: obecná část - soutěžní právo, 5. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, str. 290, ISBN 978-80-7179-583-4.
- [2] HAVLÍN, M., cit. Historický vývoj právní úpravy nekalé soutěže, Právník, 1996, č. 9, str. 822.
- [3] HAVLÍN, M.: Historický vývoj právní úpravy nekalé soutěže, Právník, 1996, č. 9, str. 822.
- [4] Blíže v Hácha, E., Hoetzel, J., Wezer, F., Laštovka, K., Havelka, J.: Slovník veřejného práva československého, Svazek II. I až O, Polygrafia-Rudolf M. Rohrer-Brno, Brno 1932, str. 900 a násl.
- [5] HAVLÍN, M., cit. Historický vývoj právní úpravy nekalé soutěže, Právník, 1996, č. 9, str. 822.
- [6] ČÁPOVÁ, H.: Potírání nekalé soutěže cestou předběžných opatření, Právník, 1997, č. 8, str. 698.
- [7] MUNKOVÁ, J., cit. Právo proti nekalé soutěži, 3. vydání, C.H. Beck Praha, 2008, str. 26.
- [8] MUNKOVÁ, J.: Právo proti nekalé soutěži, 3. vydání, C.H. Beck Praha, 2008, str. 26.
- [9] MUNKOVÁ, J., cit. Právo proti nekalé soutěži, 3. vydání, C.H. Beck Praha, 2008, str. 26.
- [10] Ustanovení § 352 občanského zákoníku z roku 1950 znělo:
„(1) Na tom, kdo se octne v hospodářském styku v rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým poškodit soutěžitele, může se každý soutěžitel, který tímto jednáním utrpěl škodu, nebo jemuž škoda přímo hrozí, domáhat, aby se zdržel takového jednání a odstranil závadný stav jím způsobený. Kdo věděl, že jeho jednání je způsobilé poškodit soutěžitele, je povinen mu nahradit způsobenou škodu.
(2) Jde-li o jednání zaměstnance při provozu podniku, lze se zdržení a odstranění závadného stavu domáhat i na podniku.“
- [11] ELIÁŠ, K., BEJČEK, J., HAJN, P., JEŽEK, J. A KOL.: Kurs obchodního práva: obecná část - soutěžní právo, 5. vydání, Praha: C.H. Beck, 2007, str. 291.
- [12] MUNKOVÁ, J.: Právo proti nekalé soutěži, 3. vydání, C.H. Beck Praha, 2008, str. 27.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporáční autonomie](#)
- [Zákon Lugovéhoho: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)